

THEDE PALM:

Kärnvapenkrig?

Inte minst på amerikanskt håll har det funnits en benägenhet att skära alla kommunister över en kam och att förutsätta att de alltid håller ihop. Ingenting kan vara mer felaktigt. Stalinister och maoister är mycket olika. Titoismen gör anspråk på att vara kommunism, fast den inte erkändes som sådan av Stalin; nu är den en sekt, som accepterats i Moskva men inte i Peking. Treenighetens anhängare kunde inte förfölja de arianska kättarna med mer religiös fanatism än den med vilken leninister förföljt trotskister. Exempelen är många, men granskar man dem skall man finna, att ideologierna oftast varit den skylande slöjan, som kastats över en rent politisk maktkamp.

Den amerikanska journalisten *Harrison E. Salisbury* skickades 1949 av *New York Times* till Moskva som korrespondent och stannade där i fem år under tidvis de mest vidriga arbetsförhållanden. Men han lärde sig ryska och skaffade sig erfarenhet – hans dagbok »*Moscow journal*» (1961) är en ovanligt läsbar redogörelse för hans konfrontation med ett samhällssystem, där hemlighetsfullheten drivits till hysteri och rapportering av de mest uppenbara ting, även sådana som publicerats i sovjetisk press, hänsynslöst ströks av censuren. Salisbury upplevde utrensningarna i Leningrad, som han inte hörde ett ord om förrän senare. Han var med om den sk läkarkomplotten, där han riktigt diagnosticerade antisemitismen. Och han gjorde berömda reportage från Stalins död.

Sedan dess har han rest både i Sibirien och i Centralasien och så sent som 1968 till Nordvietnam. I den mån en västerlänning kan vara specialist på asiatiska frågor, är han en sådan. Därför är det mycket allvarligt, att han kallat sin senaste bok »*The coming war between Russia and China*» (Pan books, London 1969). Han sätter inga frågetecken, annat än möjligen för den exakta tidpunkten. Men att kriget kommer, därom är han övertygad. Och kom-

munister emellan, anser han, kommer inga humanitära hänsyn att tas. Det blir ett kärnvapenkrig.

Salisbury återger en karta, som först förekom i en kinesisk skolbok 1952 men som sedan omtryckts i flera sammanhang. Där anges de områden, som berövats Kina under olika svaghetsperioder mellan 1840 och 1919 och som det kommunistiska Kina avser att återerövra. Med vissa områden har man redan lyckats, så med Tibet. Andra återstår, och det är enligt Salisbury inte bara aggressionslusta som gör att de kommer i blickpunkten. Kina måste få nya möjligheter att föda sin växande befolkning. Våldiga delar av yttre Mongoliet skulle t ex kunna bli bas för en intensiv boskapsskötsel, som nu inte förekommer och som inte uppmuntras av landets verkliga härskare, ryssarna. Just där, i östra Mongoliet, har dessa sina militära raketinstallationer, med vilka de kan nå de kinesiska centra för kärnvapenproduktion, som är lokaliserade kring Lop Nor i Sinkiang och kring Lanchow.

Först i det ögonblick, då Chiang Kai-shek fördrevs från Kinas fastland till Formosa, flyttade Stalin sin diplomatiska representation över till den kommunistiska segaren: mellan honom och Mao fanns ingen kärlek till övers. Kineskommunisternas ökade styrka var högst olämplig för ryssarna. Stalins efterträdare kom inte bättre överens med Mao, fastän Chrusjtjov gjorde allvarliga försök att finna en väg till avspänning. Men kineserna har hållit fast vid politiska och ekonomiska krav, som går långt över vad ryssarna önskar gå med på. Andra irritationsanledningar finns också. Kineserna har uppträtt som beskyddare av de tatarer, vilkas nationella rörelser hårdhänt undertryckts inom Sovjetunionens gränser, på Krim och annorstädes. Och gränsintermezzon har varit vanliga. »Som Maos lilla röda ligger blodfläckarna på marssnön» skrev poeten Jevtusjenko efter den kinesiska sammanstötningen med sovjetiska soldater vid floden Ussuri på vårvintern 1969. Han hade inte fått det publi-

cerat, om man inte på ryskt håll varit övertygad om att Mao själv beordrat angreppet.

Just nu förekommer förhandlingar i Peking, dit en rysk delegation begivit sig. Hur man lyckats är obekant, men att förhandlingarna blir långvariga är sannolikt, om de skall leda till något resultat. Ur rysk synpunkt är en avspänning nödvändig inte minst därför att den militära beredskapen längs den långa kinesis-

ka gränsen är en dyrbar historia. Skulle man inte lyckas, kan Salisbury tyvärr få rätt. Världens första kärnvapenkrig kan utbryta. Förstörelsen blir enorm, men den behöver inte bli krigsavgörande. Så länge det finns kineser kvar, kommer kriget att fortsätta, på Maos vis, underjordiskt som guerilla, under många år; kanske alltför många för att ryssarna någonsin skall kunna hävda att de segrat.

Pärmar för årgång 1969

kan rekvideras från Svensk Tidskrifts expedition, tel 08 - 21 00 49, eller genom insättning av kronor 9: — (inkl. moms och porto) på postgiro 7 27 44.